

УДК 378.14

О. В. Самборська,
аспірантка
(Хмельницький національний університет)
len4uk19911991@gmail.com

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ДО МОНІТОРИНГУ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

Анотація

У статті виокремлено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутніх магістрів технологічної освіти до моніторингу навчальних досягнень студентів. Такими умовами є: удосконалення змісту підготовки магістрів технологічної освіти до моніторингу навчальних досягнень студентів; використання сучасних технологій підготовки магістрів технологічної освіти до моніторингу навчальних досягнень студентів; залучення магістрів технологічної освіти до моніторингу навчальних досягнень студентів під час навчання та практики.

Ключові слова: педагогічні умови, моніторинг навчальних досягнень, магістри технологічної освіти.

Summary

In the article, pedagogical conditions for training future Masters in Technology Education for monitoring educational achievements of students have been determined and theoretically justified. These conditions include improving the content of Masters' in Technology Education training for monitoring educational achievements of students; using modern technologies in training Masters in Technology Education for monitoring educational achievements of students; involving Masters in Technology Education into monitoring educational achievements of students during academic study and placements.

Key words: pedagogical conditions, educational achievements monitoring, Masters in Technology Education.

Постановка проблеми. У контексті реалізації ідеї гуманістичного спрямування професійної освіти значущим завданням є підготовка фахівців, здатних до орієнтації на особистість студента [6, с. 10]. Тому формування готовності майбутніх магістрів технологічної освіти до моніторингу навчальних досягнень студентів являє собою довготривалий процес системного характеру, який залежить від спеціально організованої навчальної діяльності студентів у вищій школі з використанням належних засобів навчання та створених педагогічних умов.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз психолого-педагогічних та філософських наукових джерел свідчить про те, що вже здійснено низку досліджень у цьому напрямку. Зокрема, деякі наукові проблеми професійної підготовки фахівців освітньої галузі до моніторингу та напрямки і методи їх вирішення висвітлені в працях Н. Шакур, Н. Мазур, Н. Солянкіної, С. Шалишкіна, В. Приходько та ін. Такі науковці, як С. Вітвицька, Л. Базильчук, Н. Андрійчук та інші присвятили наукові праці з'ясуванню педагогічних умов формування певного виду компетентності фахівців різних галузей освіти та науки. Аналіз наукових джерел з фахових проблем нашого дослідження свідчить, що на сучасному етапі поза увагою дослідників залишається конкретизація та обґрунтування педагогічних умов підготовки магістрів технологічної освіти до моніторингу навчальних

досягнень студентів. Метою статті є визначення та обґрунтування педагогічних умов підготовки майбутніх магістрів технологічної освіти до моніторингу навчальних досягнень студентів.

Виклад основного матеріалу. Для визначення педагогічних умов підготовки магістрів технологічної освіти до моніторингу навчальних досягнень студентів доцільно зробити короткий аналіз змісту понять “умови” та “педагогічні умови”.

Філософський словник розкриває сутність поняття “умова” як категорію, в якій відображено універсальні відношення предмета до тих факторів, завдяки яким вона виникає й існує [17, с.703]. Автор словника С. Ожегов пропонує таке визначення поняттю “умова”: це обставина, від якої що-небудь залежить –відбувається що-небудь; дані, вимоги, з яких необхідно виходити [11, с. 729].

У Великому тлумачному словнику української мови термін “умови” представлений як необхідні обставини, особливості реальної дійсності, які уможливають здійснення, створення, утворення чого-небудь або сприяють чомусь [4, с. 1295].

Дослідник Л. Виготський наголошував на важливості “заздалегідь створювати умови, необхідні для розвитку відповідних психічних якостей, хоча вони ще “не дозріли” для самостійного функціонування” [5, с. 55].

Узагальнюючи різні підходи до тлумачення поняття “умова”, нам імпонує твердження, сформульоване автором словника з освіти та педагогіки В. Полонським [13, с. 36]. Згідно з цим твердженням “умовою” є сукупність перемінних природних, соціальних, зовнішніх та внутрішніх впливів на фізичний, психічний, моральний розвиток людини, її поведінку; виховання і навчання, формування особистості.

У педагогічній науці існують різні погляди дослідників на тлумачення поняття “педагогічні умови”, тому доцільно коротко розглянути їх. Науковець В. Андреев вважає, що педагогічними умовами є результат “цілеспрямованого відбору, конструювання та застосування елементів змісту, методів (прийомів), а також організаційних форм навчання для досягнення цілей” [1, с. 124].

Як сукупність об’єктивних можливостей, змісту, форм, методів, педагогічних прийомів розглядає педагогічні умови колектив авторів навчального посібника “Основи психології і педагогіки” Н. Пархоменко, Р. Серьожнікова і Л. Яковицька [14, с. 40].

Дослідниця Т. Гуцан зазначає, що педагогічними умовами є структурна оболонка педагогічних технологій чи педагогічних моделей; завдяки педагогічним умовам реалізуються компоненти технології [7]. Як стверджує Т. Гуцан, педагогічні умови повинні віддзеркалювати структуру готовності майбутніх фахівців до діяльності в умовах профільного навчання і містити передбачені компоненти моделі або технології.

Отож науковці визначають педагогічні умови як сукупність об’єктивних можливостей, що забезпечує успішне вирішення поставлених завдань [12] або як функціональну залежність суттєвих компонентів педагогічного явища від комплексу об’єктів (предметів, їх станів, процесів, взаємодій) у різних проявах [3].

У контексті нашого дослідження педагогічні умови варто розглядати

як сукупність зовнішніх та внутрішніх факторів педагогічного процесу, які одночасно сприяють підвищенню якості підготовки магістрів технологічної освіти до моніторингу навчальних досягнень студентів та забезпечують формування здатності магістрів здійснювати моніторингову діяльність.

Отже, в результаті здійсненого теоретичного дослідження нами визначені педагогічні умови підготовки магістрів технологічної освіти до моніторингу навчальних досягнень студентів (рис. 1), які потребують подальшого теоретичного обґрунтування.

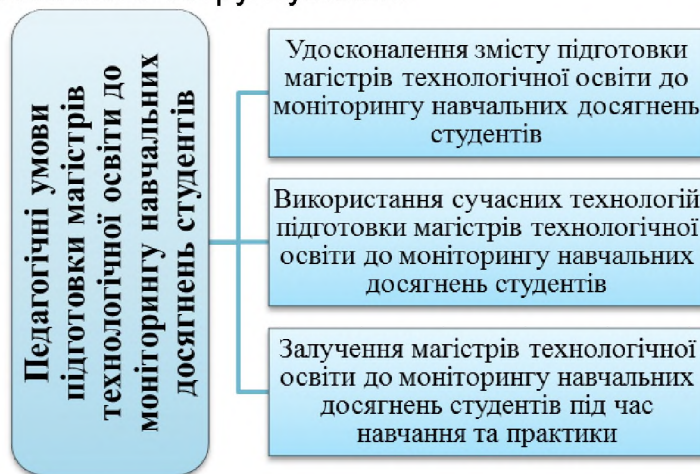

Рис. 1. Педагогічні умови підготовки магістрів технологічної освіти до моніторингу навчальних досягнень студентів

У рамках нашого дослідження доцільно конкретизувати зміст кожної з педагогічних умов підготовки магістрів технологічної освіти до моніторингу навчальних досягнень студентів. Першою педагогічною умовою є вдосконалення змісту підготовки магістрів технологічної освіти до моніторингу навчальних досягнень студентів.

Зараз вища освіта не відповідає умовам розвитку суспільства. Нові вимоги до викладача в галузі технологічної освіти зумовлюють переглянути традиційні уявлення про зміст підготовки майбутніх магістрів технологічної освіти. Таким чином, з'являється потреба у вдосконаленні навчальних планів магістрів технологічної освіти та оновленні змістового наповнення фахових навчальних дисциплін. Сучасний фахівець стане успішним, якщо в період навчання в нього будуть формуватись вміння та навички відстеження стану та діяльності освітньої системи з метою забезпечення її повноцінного функціонування і прогнозування оптимального розвитку.

Процес удосконалення змісту освіти, зокрема професійної, потребує чималих зусиль. Справа ускладнюється тим, що обсяг нових знань (інформації) з усіх наук у середньому подвоюється через 3-6 років [10]. Ось чому так важливо при формуванні змісту освіти для підготовки фахівців технологічної освіти вибрати з великого масиву інформацію, яка є результатом найновіших наукових досягнень і стане базовою для становлення фахівця з погляду перспективи його подальшої професійної діяльності.

Реалізація першої педагогічної умови підготовки магістрів технологічної освіти до моніторингу навчальних досягнень студентів здійснюється через підсилення деяких фахових навчальних дисциплін

темами, які будуть забезпечувати формування окремих компонентів готовності до моніторингу навчальних досягнень студентів та введення в навчальний процес авторського курсу “Моніторинг навчальних досягнень”.

Другою педагогічною умовою є використання сучасних технологій підготовки магістрів технологічної освіти до моніторингу навчальних досягнень студентів. Реалії сучасності вимагають від майбутнього викладача технологічної освіти бути інтелектуально розвинутим та соціально активним, застосовувати різноманітні сучасні педагогічні технології та засоби навчання.

Прагнення постійно оптимізувати навчально-виховний процес зумовило появу нових і вдосконалення уже існуючих педагогічних технологій. Подальший їх розвиток пов'язаний з орієнтацією на реалізацію сучасних концепцій освіти і виховання [8]. Для якісної та ефективної професійної підготовки магістрів технологічної освіти до моніторингу навчальних досягнень студентів потрібно уміло застосовувати сучасні педагогічні технології.

Нам імponує міркування І. Турчиної, що важливо відійти від традиційної моделі викладання лекцій, яка здебільшого орієнтована на пасивне сприйманні студентами змісту навчального матеріалу [16]. Тому ми передбачили використання сучасних педагогічних технологій для підготовки магістрів технологічної освіти до моніторингу навчальних досягнень студентів. Отже, такими технологіями є: інформаційно-комунікативні, інтерактивні, ігрові, проблемні, технологія ситуаційного навчання (кейс-метод). Ми вважаємо, що використання саме цих технологій у підготовці магістрів технологічної освіти дозволить сформувати готовність до здійснення моніторингу навчальних досягнень студентів у майбутній професійній діяльності.

Третьою педагогічною умовою є залучення магістрів технологічної освіти до моніторингу навчальних досягнень студентів під час навчання та практики.

У змісті практичної підготовки фахівців остаточно визначилися орієнтири на гуманізацію, демократизацію та національні цінності, що передбачає її зорієнтованість на інтеграцію до європейської освіти і забезпечення якісної підготовки фахівців у ВНЗ України. Відтак реформування змісту вищої педагогічної освіти відповідає її розвитку, новому педагогічному мисленню, послідовному, негайному й рішучому проведенню радикальної трансформації освіти, яка має перейти до стадії глибоких структурних та системних перебудов [9, с. 156]. Проте ці процеси можуть стати неможливими без забезпечення наступності між навчанням та професійною діяльністю.

Важливим компонентом підготовки магістрів технологічної освіти до моніторингу навчальних досягнень студентів є педагогічна практика. Науковець В. Берека розглядає педагогічну практику як простір, на якому проходить інтеграція знань різного характеру і типу в діяльності майбутнього викладача ВНЗ [2]. Дослідник Г. Черкас переконаний, що педагогічна практика є важливою складовою освітнього процесу та має на меті навчити магістрантів творчо застосовувати в педагогічній діяльності теоретичні знання та практичні навички, отримані при вивченні психолого-

педагогічних і спеціальних дисциплін, сприяти розвитку в майбутніх викладачів ВНЗ стійкого інтересу до педагогічної діяльності [18].

Узагальнюючи дослідження вчених щодо позитивного впливу педагогічної практики та формування та становлення особистості майбутнього викладача, ми дійшли висновку, що для реалізації третьої педагогічної умови доцільно адаптувати деякі форми діяльності для залучення магістрантів до здійснення процесу (або окремих етапів) моніторингу навчальних досягнень студентів під час науково-педагогічної практики у вищих навчальних закладах. Зокрема, можна здійснювати міні-моніторингові дослідження під час проходження науково-педагогічної практики для подальшого вдосконалення навичок роботи з системою моніторингових досліджень та пошуку нових технологій здійснення моніторингу.

Дослідник М. Скаткін підкреслював, що викладачі, як правило, навчають своїх студентів так, як їх учили самих. Ось чому найкращий спосіб ввести в практику вищого закладу освіти зміни, нові методи викладання полягає в тому, щоб застосувати ці методи на заняттях з майбутніми вчителями [15, с. 57].

Навчальне середовище ВНЗ сприяє виникненню й розвитку процесів навчальної взаємодії між студентами і викладачем, а також формуванню необхідного досвіду в студентів за умови залучення їх до моніторингу в контексті навчального процесу. Такий набутий досвід дозволяє майбутнім викладачам технологічної освіти випробувати себе в ролі об'єктів і суб'єктів моніторингу та використовувати його під час створення інструментарію для здійснення моніторингових досліджень у професійній діяльності.

У цьому випадку процес підготовки майбутніх магістрів технологічної освіти до моніторингу навчальних досягнень студентів має організовуватись таким чином, щоб викладачі вищих закладів освіти самі здійснювали моніторинг навчальних досягнень під час навчально-виховного процесу. Для того, щоб майбутній викладач технологічної освіти будував свою діяльність на основі моніторингу навчальних досягнень, необхідно, щоб він був реальним учасником такого процесу, в період професійного становлення засвоїв як приклад для наслідування спосіб побудови навчально-виховного процесу на базі моніторингу навчальних досягнень студентів. Також важливим у системі взаємодії студентів між собою є вміння здійснювати самооцінювання, самодіагностику та взаємодіагностику сформованих у процесі підготовки умінь здійснювати моніторингові дослідження і готовність до моніторингу навчальної діяльності студентів загалом.

Висновки. Таким чином, нами визначено та обґрунтовано такі педагогічні умови підготовки магістрів технологічної освіти до моніторингу навчальних досягнень студентів: удосконалення змісту підготовки магістрів технологічної освіти до моніторингу навчальних досягнень студентів; використання сучасних технологій підготовки магістрів технологічної освіти до моніторингу навчальних досягнень студентів; залучення магістрів технологічної освіти до моніторингу навчальних досягнень студентів під час навчання та практики. Ми вважаємо, що реалізація визначених педагогічних умов сприятиме підвищенню якості процесу професійної підготовки магістрів технологічної освіти до моніторингу навчальних досягнень студентів.

Сподіваємось, що виокремлені педагогічні умови будуть мати результативний вплив на формування готовності майбутніх магістрів технологічної освіти до моніторингу навчальних досягнень студентів.

Перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження полягають в експериментальній перевірці визначених педагогічних умов підготовки магістрів технологічної освіти до моніторингу навчальних досягнень студентів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андреев В. И. Педагогика. Учебный курс для творческого саморазвития / Ред. В. И. Андреев. – [2-е изд.] – Казань : Центр инновационных технологий. – 2000. – 600 с.
2. Берека В. Проектування змісту педагогічної практики майбутніх менеджерів освіти / В. Берека // Педагогічний дискурс. – 2013. – Вип. 14. – С. 64-68.
3. Бражнич О. Г. Педагогічні умови диференційованого навчання учнів загальноосвітньої школи : дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.07 “Теорія і методика виховання” / О. Г. Бражнич. – Кривий Ріг, 2001. – 238 с.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [авт.-уклад. В. Бусел]. – К. : Ірпінь : Перун, 2001. – 1440 с.
5. Выготский Л. С. Развитие высших психических функций / Л. С. Выготский. – М. : Изд-во АПН РСФСР, 1960. – 55 с.
6. Гончаровська Г. Формування готовності майбутніх психологів до діяльності з дітьми дошкільного віку в умовах навчання у виші / Г. Гончаровська // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України: психологічні науки. – Випуск 4, 2014. – С. 1-12.
7. Гуцан Т. Г. Педагогічні умови формування готовності майбутніх вчителів економіки до профільного навчання старшокласників [Електронний ресурс] / Гуцан Тетяна Григорівна. – Режим доступу : <http://intkonf.org>
8. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. / І. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
9. Кобрій В. Педагогічні умови практичної підготовки фахівців у вищих педагогічних навчальних закладах України / В. Кобрій // Людинознавчі студії. Серія “Педагогіка”. – Випуск 14, 2015. – С. 156-165.
10. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи Навчальний посібник / А. І. Кузьмінський. – К.: Знання, 2005. – 486 с.
11. Ожегов С. И. Словарь русского языка / С.И. Ожегов / Под ред. Н. Ю. Шведовой. – М.: Рус. яз., 1990. – 921 с.
12. Організація самостійної роботи студентів в умовах інтенсифікації навчання : навч. посіб. / А. М. Алексюк, А. А. Аюрзанайн, П. І. Підкасистий, [та ін.]. – К.: ІСДО, 1993. – 336 с.
13. Полонский В. М. Словарь по образованию и педагогике / В. М. Полонский. – М.: Высш. шк., 2004. – 512 с.
14. Сержожнікова Р., Пархоменко Н., Яковицька Л. Основи психології і педагогіки: навчальний посібник / Р. Сержожнікова, Н. Пархоменко, Л. Яковицька. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 243 с.
15. Скаткин М. Н. Методология и методика педагогических исследований: (В помощь начинающему исследователю) / М. Н. Скаткин. – М.: Педагогика, 1986. – 152 с.
16. Турчина І. С. Використання інтерактивних методів навчання у процесі підготовки майбутніх учителів початкової школи [Електронний ресурс] / І. С. Турчина // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки. – 2013. – Вип. 108.2. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2013_2_108_64
17. Філософський словник / за ред. В. І. Шинкарука. – 2 вид., перероб. і доп. – К.: Головна редакція УРЕ, 1986. – 800 с.
18. Черкас Г. В. Педагогічна практика у системі підготовки вчителів / Г. В. Черкас // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання спорту. – 2008. – № 8. – С. 155-158.

Стаття надійшла до редакції 01.08.2017